

LUMIJOKI 2009

Lumijoen kirkonkylän osayleiskaavan arkeologinen inventointi 2009

Jaana Itäpalo

24.11.2009

K-P:N ARKEOLOGIAPALVELU

Sisällysluettelo

	s.
1. Perustiedot.....	2
2. Inventoinnin lähtökohdat ja menetelmät.....	2
3. Tulokset.....	4
4. Yleiskartat.....	5
5. Kohdeluettelo.....	7
6. Kohdekuvaukset.....	8
7. Muut inventointihavainnot.....	19
8. Lähde- ja kirjallisuusluettelo.....	20

Nökönyt Kelli 9.12.2009

Kansikuva: Ratasmyllyn perusta Greusin kohteessa

1. Perustiedot

Inventointialue: Lumijoen kirkonkylän osayleiskaava

Työaika: Kenttätyöaika 23.9.-24.9. ja 5.11.2009

Tekijä: Jaana Itäpalo K-P:n Arkeologiapalvelu

Kustantaja: Lumijoen kunta

Aikaisemmat tutkimukset:

1997 Mika Sarkkinen inventointi (Rantaharju)

2008 Kaarlo Katiskoski tarkastus (Rantaharju)

2. Inventoinnin lähtökohdat ja menetelmät

Lumijoen kunnassa on käynnissä kirkonkylän osayleiskaavan muutos- ja laajennustyö. Lausunnoissaan 4.8.2009 Museovirasto katsoi, että kaava-alueella tuli toteuttaa arkeologinen inventointi osana kaavaprosessilta edellytettäviä ympäristöselvityksiä. Kaavan suunnittelualueelta ainoa entuudestaan tunnettu muinaisjäännöskohde oli Rantaharju, mistä on kartoitettu kuoppajäänteitä (mj-rekisterinumero 436010011).

Nyt toteutettu inventointi oli täydennysinventointi, jossa tarkastelun kohteena oli erityisesti muuttuvan maankäytön alueet sekä alueet, joilta topografian perusteella oli mahdollista löytää uusia muinaisjäännöksiä (kartta 1, s. 5).

Esiselvitys

Inventoinnin esiselvityksessä käytettiin kirjallisuutta, Museoviraston arkistoaineistoa ja Maanmittauslaitoksen karttamateriaalia. Historiallisten kohteiden esiselvityksessä käytettiin apuna vanhoja karttoja, lähinnä uusjakokarttoja. Kaavan alueella on suoritettu vuonna 1997 arkeologinen täydennysinventointi, joka oli osa koko kuntaa koskevaa yleisselvitystä.¹

Osayleiskaavan pinta-ala on 1600 ha, josta huomattava osa on peltoa. Osiltaan inventointialue kuuluu Suomen tasaisimpaan alueeseen ja suurimpaan yhtenäiseen tasankoon, Limingan lakeuteen.² Koillisessa kaavan alue yltää melkein nykyisille Liminganlahden merenrantaniityille. Kirkonkylän tienoilta etäisyys pohjois- ja itäpuolella sijaitsevaan mereen on n. 4-5 km ja korkeusero tällä matkalla on vain 5 m. Keskustan korkein kohta sijaitsee kirkon kohdalla n. 10-12,5 m mpy. Inventointialueen korkeimmat alueet sijaitsevat inventointialueen eteläosassa korkeudella 10-20 m mpy. Kohdealueella Lumijoen pohjoispuolinen alue ja myös kaavan itäosa joen eteläpuolella sijaitsee suurelta osin 2,5-5 m mpy. ja siten näillä alueilla ei voinut sijaita kiinteitä esihistoriallisia muinaisjäänteitä (kartta 2, s. 6). Maalajit ovat peltovyöhykkeillä pääasiassa hienoa hiekkaa, harjuvyöhykkeellä hiekkaa ja harjuvyöhykkeen takana hiekkaisten rantakerrostumien peittämää moreenia.³ Metsää lakeuksilla ei ole paikoin lainkaan ja paikoinkin vain pieniä saarekkeitä viljelysten keskellä.

Tarkastelualueella ainoa tunnettu kohde oli Rantaharju, josta oli tiedossa mahdolliseksi pyyntikuo-piksi määriteltyjä muodostelmia. Kohdetta ei ole voitu ajoittaa, mutta se sijaitsee rautakautisella korkeudella 17,5-20 m mpy. ja rannansiirtymisen perusteella on ajoitettavissa aikaisintaan varhaisen rautakauden loppupuolelle ajalle n. 0-400 jaa. (kartta 2, s. 6)⁴ Kaava-alueen eteläosassa esiin-

1 Sarkkinen Mika ja Torvinen Markku, Pohjois-Pohjanmaan kiinteät muinaisjäännökset, osa 3. 2000.

2 Lumijoki. Kirkonkylän yleiskaava, lähtökohdat. Arkkitehtuuritoimisto Ylipahkala Oy. Lumijoen kunta 2003. S. 4.

3 Lumijoki. 2003. s. 4.

4 Ajoituksessa on käytetty Hans-Peter Schulzin laatimaa rannansiirtymistaulukkoa, joka perustuu Jari Okkosen laatimiin referenssikäyriin. Ks. Okkonen Jari, Jättiläisen hautoja ja hirveitä kiviröykkiöitä - Pohjanmaan muinaisten kivirakennelmien arkeologiaa. Taideaineiden ja antropologian laitos. Oulun yliopisto. Acta Universitatis Ouluensis B Humaniora 52. 2003. Liitteet 10-11 ja Schulz Hans-Peter ja Itäpalo Jaana, Perhonjoki- eli Vetelinjoki- ja

tyy suhteellisen laajoja hiekkakankaita ja sora/kivikkoisia mäkiä, joilta oli sijaintikorkeuden ja muiden topografisten seikkojen perusteella mahdollista löytää esihistoriallisia pyyntikuoppia tai myös muita jäänteitä, kuten keittokuoppia ja asuinpaikkoja. Vain n. kilometri kaavan eteläpuolelta tunnetaan varhaismetallikautiseksi tulkittu Korkiakankaan asuinpaikka.⁵

Historiallisen ajan jäänteitä saattoi asutushistorian perusteella löytyä etenkin joen eteläpuoliselta alueelta sekä Lumijoen varrelta, joen pohjoispuolisilta viljelylakeuksilta ei niinkään, nämä alueet ovat laajoilla alueilla olleet tulville alttiina lähihistoriaan saakka ja eivätkä ole sopineet asutukselle. Lumijoen varhaisin asutus on syntynyt n. 1300-luvulta lähtien Lumijoen varrella sijaitseviin Lumijoen, Hirvasniemen ja Lapinniemen kyliin.⁶

Vanha rantamaantie on ollut kulkenut nykyisten Lumijoen tien no. 813 ja kaava-alueen länsiosassa kulkevan Äijänseläntien kohdalla.⁷ Joen eteläpuolella nykyiset Rantaharjuntie ja Viinavuorentie ovat syntyneet vanhojen merkittävien paikallisreittien kohdalle. Viinavuorentiestä itään, kohdealueen ulkopuolelta löytyy nykyiseltä peruskartalta Vanhanmaantienkankaaksi nimetty alue. Alue on suurelta osin tuhoutunut soranotossa. Säilyneiltä osin on mahdollisesti kysymys yhtä vanhasta tiestä kuin rantamaantie.⁸

Varhaisista historiallisen ajan satamapaikoista kohdealueelta ei ollut tietoja.

Kenttätyömenetelmät

Muuttuvan maankäytön alueet käytiin läpi maastossa. Tasaiset peltoalueet inventoitiin vain muuttuvan maankäytön alueilla. Kaava-alueen eteläosassa olevat korkeammat mäet ja hiekkakankaat käytiin maastossa läpi tarkemmin.

Työssä käytettiin EGNOS -yhteensopivaa paikanninta. Kohteissa otettiin valokuvia ja kirjattiin maasto-, maaperä- ym. havainnot.

Kälviänjokilaaksojen historia. CD-rom. 2005.

5 Sarkkinen ja Torvinen. S. 48.

6 Vahtola Jouko, Lumijoen historiaa keskiajalta 1860-luvulle. Lumijoki vuosisatojen saatossa. S. 47 ja Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 2. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto. 1993. S. 42 ja Käden jälki. Lakeuden kulttuuriympäristö ja sen hoito. 2001. Kartta vuodelta 1653 s. 10.

7 Käden jälki. Kartta s. 10.

8 Kehusmaa Aimo, Pohjanmaan rantatie Pohjois-Pohjanmaalla. Inventointi. Pohjois-Pohjanmaan liitto. Julkaisusarja B:22. 2000. S. 57.

3. Tulokset

Inventoinnissa löytyi kolme uutta kohdetta, joista kahdessa on maakuoppia (kohteet 1 ja 3). Historiallisen ajan kohteita kartoitettiin yksi (kohde 4).

Alueen kolmesta kohteesta kartoitetut maakuopat ovat tulkittavissa pääosin pyyntikuopiksi. Rakenteen perusteella Rantaharjun ja Viinavuoren kuopat voivat olla esihistoriallisia. Ajatellen ajopyyntiä ja kohteiden topografista sijoittumista ne voivat hyvinkin ajoittua jo 15 metrin muinaisrantavaiheen keskiselle rautakaudelle (kartta 2, s. 6). Mahdollisesti peurojen pyyntiä on harjoitettu lähi-alueella laajemminkin.⁹ Pyynti on ollut alueella 1500-luvulla tärkeä elinkeino,¹⁰ ja peurojen kuoppapyyntiä on voitu harjoittaa vielä näinkin myöhään. Osayleiskaavan eteläosassa sijaitsevista korkeammista mäistä on osasta otettu maa-ainesta ja voi olla, että muinaisjäännöksiä on tässä hävinnyt.

Historiallisen ajan Greusin kohde löytyi ja paikannettiin maastossa isojakokartan perusteella. Kohde löytyi puron varrelta ratasmyllyn perustuksen ja kolmen padon jäänteet. Kohde ajoittuu 1700-1800-luvuille.

Lestijärvellä 24.11. 2009

Jaana Itäpalo

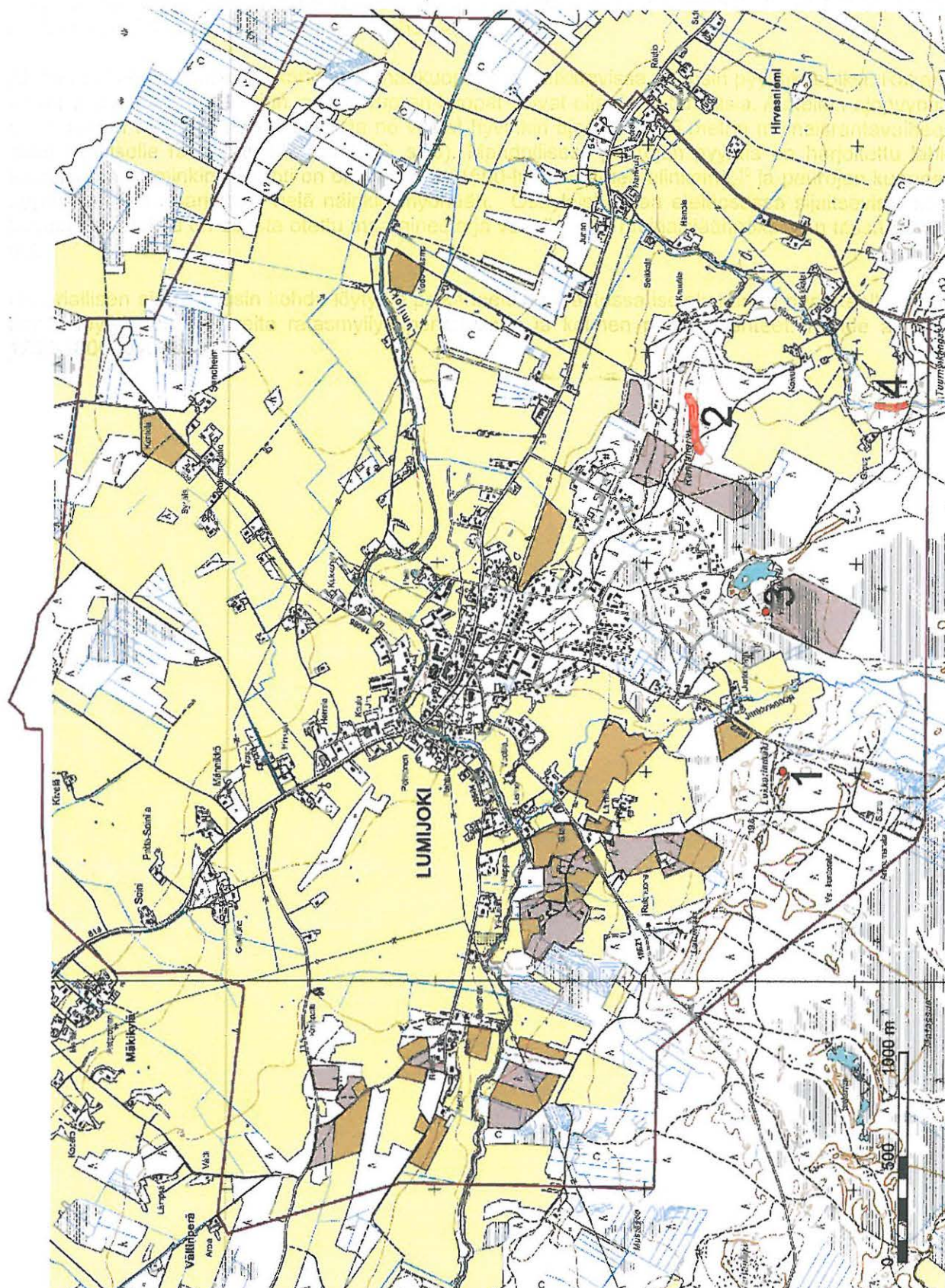
⁹ Lähialueelta Siikajoen Papinkankaalta on kartoitettu n. 100 maakuoppaa, joiden on pääosin tulkittu olevan pyyntikuoppia. Museoviraston kulttuuriympäristön rekisteriportaali, muinaisjäänösrekisterin kohde no. 748010001.

¹⁰ Vahtola. S. 49.

4. Yleiskartat

© Maanmittauslaitos, lupa 564/KP/09

Kartta 1. Yleiskartta inventointialueesta ja osayleiskaavan alueesta. Kohteet 1-4 merkitty kartalle, muuttuvan maankäytön alueet tummennettuna.

Kartta 2. Korkeustasot 5 - 20 m mpy. ja kuoppakohteet (kohteet 1-3).

5. Kohdeluettelo

Ajoittamattomat muinaisjännökset s.

1. LUKKARINMÄKI työ- ja valmistuspaikka..... 8
2. RANTAHARJU työ- ja valmistuspaikka..... 9
3. VIINAVUORI työ- ja valmistuspaikka..... 14

Historialliset muinaisjännökset

4. GREUS työ- ja valmistuspaikka.....15

6. Kohdekuvaukset

Ajoittamattomat muinaisjännökset

1. LUKKARINMÄKI

1050014900

Mj-rekisteri: uusi kohde
Laji: työ- ja valmistuspaikat
Mj-tyyppi: pyyntikuopat
Tyyppin rakenne:
Ajoitus yleinen: historiallinen

Rauhoitusluokka: 2

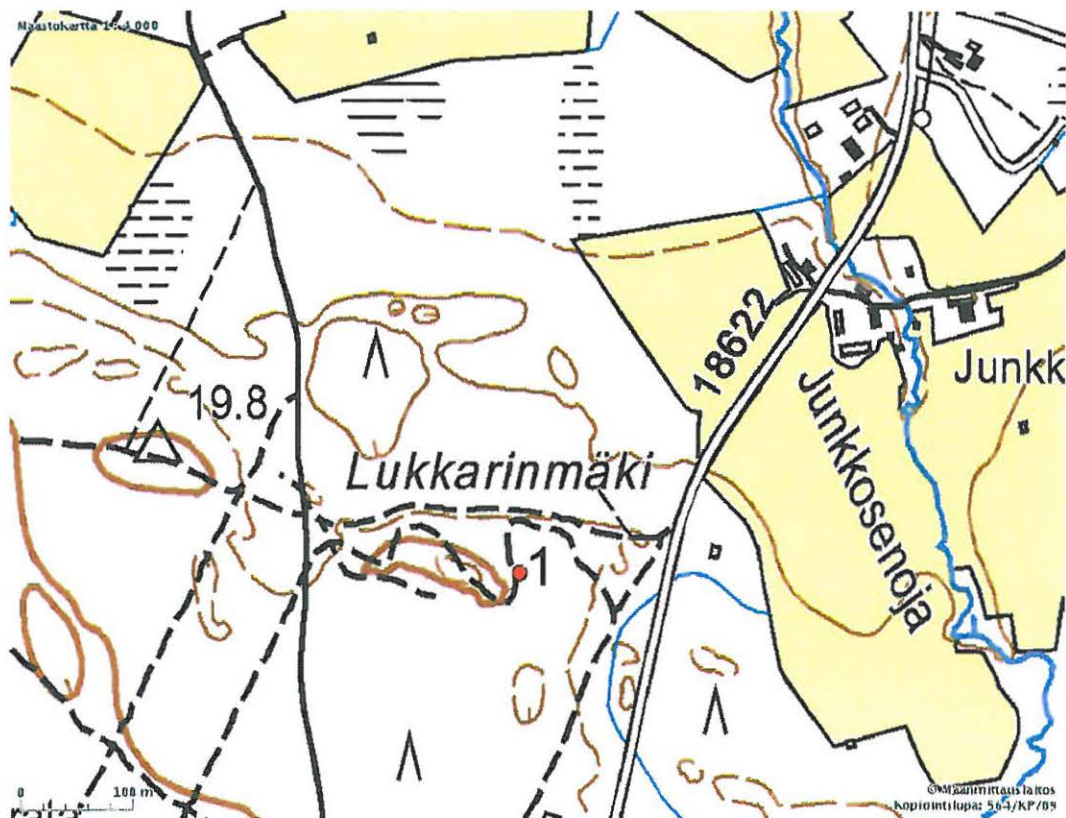
Paikkatiedot

Karttalehti: 2444 04
Tila:
Etäisyys ja suunta kirkosta: n. 1,5 km etelä-lounaaseen

Koordinaatit: p 7193061 i 3413549 ; x 7192340 y 2556005
Korkeus: n. 17 m mpy.

Tutkimustiedot

Aiemmat tutkimukset: -
Aiemmat löydöt: -
Inventointimenetelmät: pintahavainnot, koepistot
Inventointilöydöt: -

Kartta 3. Kohde merkittynä kartalle.

Maastotiedot: Lumijoen keskustan eteläpuolella, Ukuranperän- ja Urheilutalontien välisellä kankaalla, metsätien varrella. Alue on kuivaa puolukkatyyppin mäntymetsää. Maasto nousee suhteellisen jyrkästi kohteen länsipuolella sijaitsevalle mäelle. Mäen alueelta on otettu joskus maa-ainesta.

Kuvaus: Kohteen muodostelma on n. 5 m halkaisijaltaan ja enimmillään n. 1,5 m syvä, reunoilla on matala palle. Muoto on pyöreähkö. Koepistossa todettiin reunoilla n. 5 cm ja alempana kuopan seinämässä n. 10 cm vahva huuhtoutumiskerros. Humuskrs. oli n. 7 cm:n vahvuinen. Kuopan pohjan maannos oli jonkin verran häiriintynyt; mahdollisesti kuoppaa on joskus kaiveltu (kuopassa on suunnistusrasti -numeroitu paalu).

Kuva 1. Lukkarinmäen kuoppa kuvattuna etelä-lounaasta.

2. RANTAHARJU

Mj-rekisteri: 436010011
Laji: työ- ja valmistuspaikat
Mj-tyyppi: pyyntikuopat
Tyyppin rakenne:
Ajoitus yleinen: rautakautinen tai historiallinen
Rauhoitusluokka: 2

Paikkatiedot

Karttalehti: 2444 04
Tila:
Etäisyys ja suunta kirkosta: n. 1,6 km itä-kaakkoon

Koordinaatit:
keskipiste (kuoppa 4) p 7193413 i 3415212 ; x 7192770 y 2557650

kuoppa 1 p 7193409 i 3415140 ; x 7192763 y 2557578
kuoppa 2 p 7193402 i 3415130 ; x 7192755 y 2557568

kuoppa 3	p 7193386 i 3415090 ; x 7192737 y 2557529
kuoppa 4	p 7193413 i 3415212 ; x 7192770 y 2557650
kuoppa 5	p 7193431 i 3415354 ; x 7192795 y 2557791
kuoppa 6	p 7193408 i 3415302 ; x 7192769 y 2557740

Korkeus: n. 17,5-20 m mpy

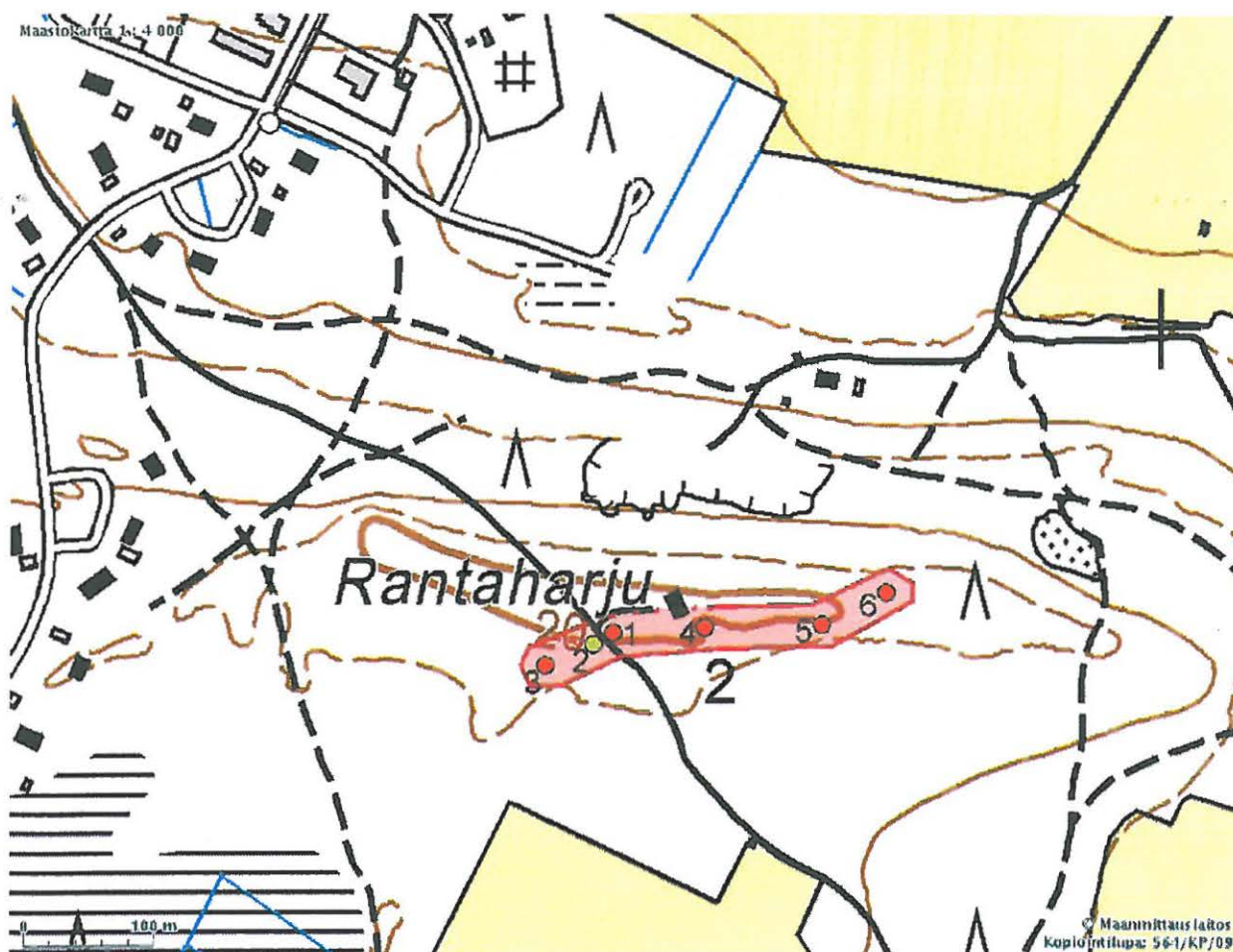
Tutkimustiedot

Aiemmat tutkimukset: 1997 Mika Sarkkinen inventointi
2008 Kaarlo Katiskoski tarkastus

Aiemmat löydöt: -

Inventointimenetelmät: pintahavaintoja, koepistot

Inventointilöydöt: -

Kartta 4. Rantaharjun kuopat 1-6 merkitty kartalle.

Maastotiedot: Kohde sijaitsee n. 700 m etelään Lumijoen keskustasta, Lumijoen tien no. 813 eteläpuolella olevan Rantaharjun laella, harjun halki kulkevan Rantaharjuntien lounaispuolella ja tien itäpuolella. Maasto harjun laella on kuivaa mäntykangasta, aluskasvillisuus on puolukkaa ja variksenmarjaa. Lännessä harjun pohjoisrinne on jyrkkä, muualla rinteet laskevat loivemmin ympäröiville alueille. Rantaharjun länsiosassa on vanhoja pieniä sorakuoppia, harjun pohjois- ja koillisrinteiden alaosassa on laajempia sora/hiekkakuoppia. Muinaisjäännösalueella sijaitsee vuonna 2000 rakennettu omakotitalo (kuvat 8-9, s. 13).

Kuvaus: Kohteessa on kuusi kuoppaa ja ne sijaitsevat linjamaisesti itä-länsisuunnassa harjun korkeimman kohdan etelä- ja itäpuolella. Pyyntikuopiksi tulkitut kuopat sijaitsevat n. 50-90 metrin välein. Kuopat ovat n. 1-2,5 m halkaisijoiltaan ja 20-50 cm syviä. Muodoltaan ne ovat pyöreitä.

Koska kuoppien funktiota ei varmuudella tiedetty, tehtiin niiden pohjalle pienet koepistot. Tarkoitus oli selvittää niiden ikää ja funktio, mm. voiko kysymys olla keittokuopista. Kuopissa ei esiintynyt palaneita kiviä. Yhdessä kuopassa esiintyi vähän hiiltä, joka voi olla peräisin metsäpalosta. Koepistojen perusteella ei ole kysymys ainakaan keittokuopista.

Kuoppa 1: Paikalla olevan omakotitalon piha-alueella, talolle johtavan tien eteläpuolella. Tarkastus-
hetkellä kuopan kohdalle oli linja-auto. Kuoppa on pintakerroksiltaan tuhoutunut ja kasvillisuus
puuttuu lähes kokonaan. Lämpimitta on n. 1,5 m ja syvyys 20 cm (kuva 2, s.11,).

Kuoppa 2: Kuoppa 1:n ja Rantaharjuntien lounaispuolella. Lämpimitta on n. 1,5 m ja syvyys n. 30
cm. Koepistossa maannos kuopan pohjalla todettiin häiriintyneeksi. Pintakasvillisuutena heinä
viittasi myös häiriöön. On mahdollista, että kuoppa on resenti (kuva 3, s.11).

Kuoppa 3: Noin 2 m halkaisijaltaan ja n. 50 cm syvä. Reunoilla on matala palle. Pohjalla humuskr.
oli n. 10 cm ja huuht.krs. yli 20 cm paksu, myös palteessa esiintyi paksu huuhtoutumiskerros. Kuo-
pan pohjalla huuhtoutumiskerrossa esiintyi jonkin verran palaneita hiilenpalasia (kuvat 4-5,
s.12).

Kuoppa 4: Noin 2,5 m halkaisijaltaan ja n. 40 cm syvä. Noin 10 cm vahva huuhtoutumiskrs. (kuva
6, s.12)

Kuoppa 5: Noin 1,5 m halkaisijaltaan ja 30 cm syvä. Noin 5-10 cm vahva huuhtoutumiskrs. (kuva 7,
s. 13)

Kuoppa 6: Hieman yli metri halkaisijaltaan ja n. 20 cm syvä. Kuopassa esiintyi muutamia palamat-
tomia kiviä. Muodostelman tulkinta pyyntikuopaksi on epävarmaa.

Kuva 2. Rantaharju. Kuoppa 1 etelästä.

Kuva 3. Rantaharju. Kuoppa 2 etelästä.

Kuva 4. Rantaharju. Kuoppa 3 pohjoisesta.

Kuva 5. Rantaharju. Kuoppa 3. Huuhtoutumiskerrosta kuopan pohjalla.

Kuva 6. Rantaharju. Kuoppa 4 etelästä.

Kuva 7. Rantaharju. Kuoppa 5 etelästä.

Kuva 8. Rantaharju. Yleiskuva luoteesta muinaisjäännösalueelle päin.

Kuva 9. Rantaharju. Vanhoja sorakuoppia Rantaharjun länsiosassa muinaisjäännösalueen luoteispuolella.

3. VIINAVUORI

1000014901

Mj-rekisteri: uusi kohde
 Laji: työ- ja valmistuspaikat
 Mj-tyyppi: pyyntikuopat
 Tyypin rakenne:
 Ajoitus yleinen: rautakautinen tai historiallinen
 Rauhoitusluokka: 2

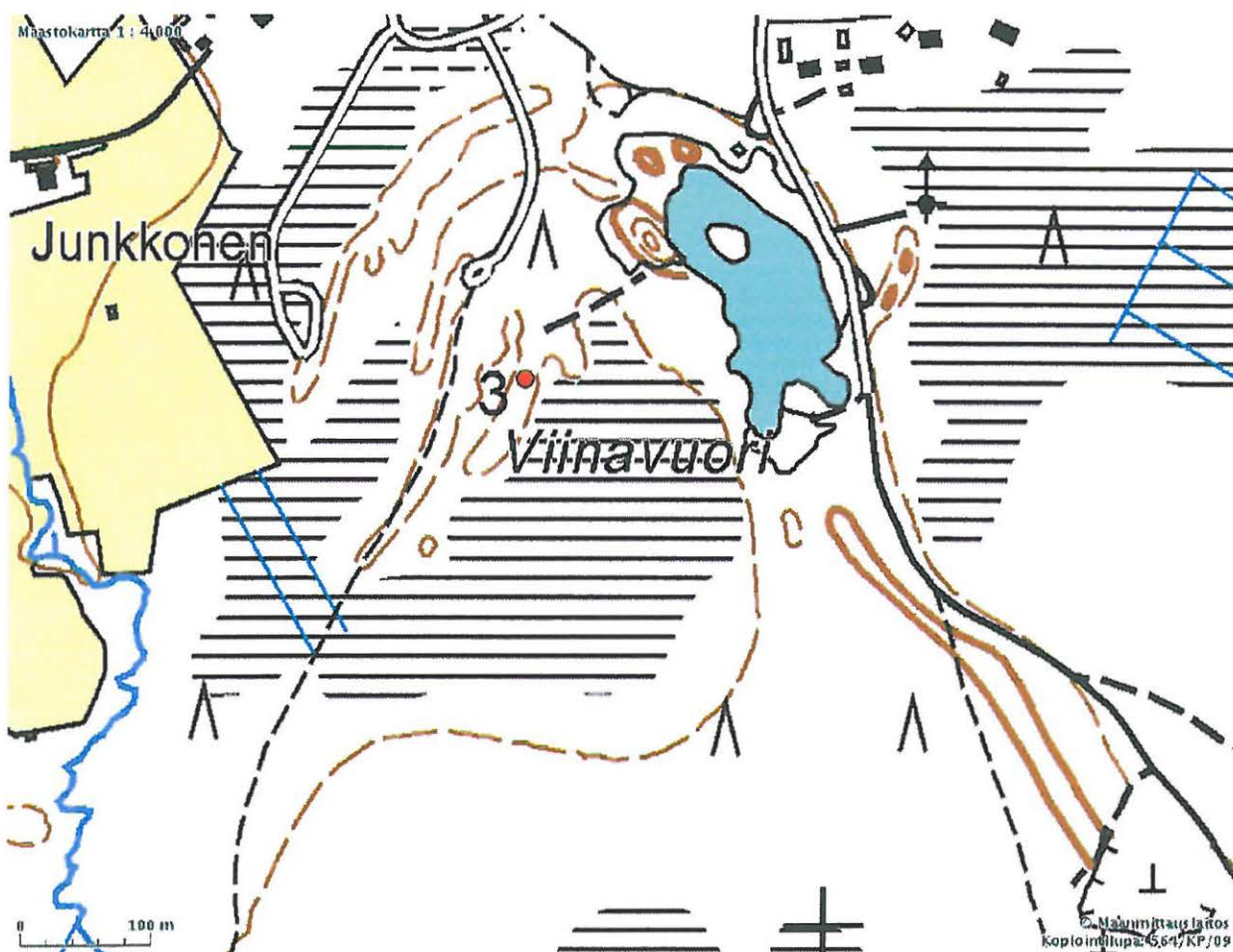
Paikkatiedot

Karttalehti: 2444 04
 Tila:
 Etäisyys ja suunta kirkosta: n. 1,5 km etelä-kaakkoon

Koordinaatit: p 7193100 i 3414317 ; x 7192415 y 2556771
 Korkeus: z n. 17,5 m mpy

Tutkimustiedot

Aiemmat tutkimukset: -
 Aiemmat löydöt: -
 Inventointimenetelmät: pintahavainnot, koepistot
 Inventointilöydöt: -

Kartta 5. Viinavuoren kohteen sijainti peruskartalla.

Maastotiedot: Lumijoen keskustan eteläpuolella Viinavuorentien varrella sijaitsevan uimapaikan länsipuolella. Maasto on kuivaa mäntykangasta, missä aluskasvillisuutena viihtyy puolukka, variksenmarja, kanerva ja palleroporonjäkälä. Kuoppa sijaitsee rämeen reunalla.

Kuvaus: Hieman yli metri halkaisijaltaan, reunoilla on n. metrin levyinen ja n. 20 cm korkea palle. Palteessa ja kuopassa esiintyi selvä huuhtoutumiskerros ja sen alla puhdas maa. Pinnalla kasvaa mm. jäkälää.

Kuva 10. Viinavuori. Kohde kaakosta.

Historialliset muinaisjäännökset

4. GREUS

1000014905

Mj-rekisteri: uusi kohde
Laji: työ- ja valmistuspaikat
Mj-tyyppi: vesimyllyt
Tyypin rakenne: ratasmylly
Ajoitus yleinen: historiallinen
 uusi aika (1700-1800-luku)
Rauhoitusluokka: 2

Paikkatiedot

Karttalehti: 2444 04
Tila:
Etäisyys ja suunta kirkosta: n. 2,4 km etelä-kaakkoon

Koordinaatit:

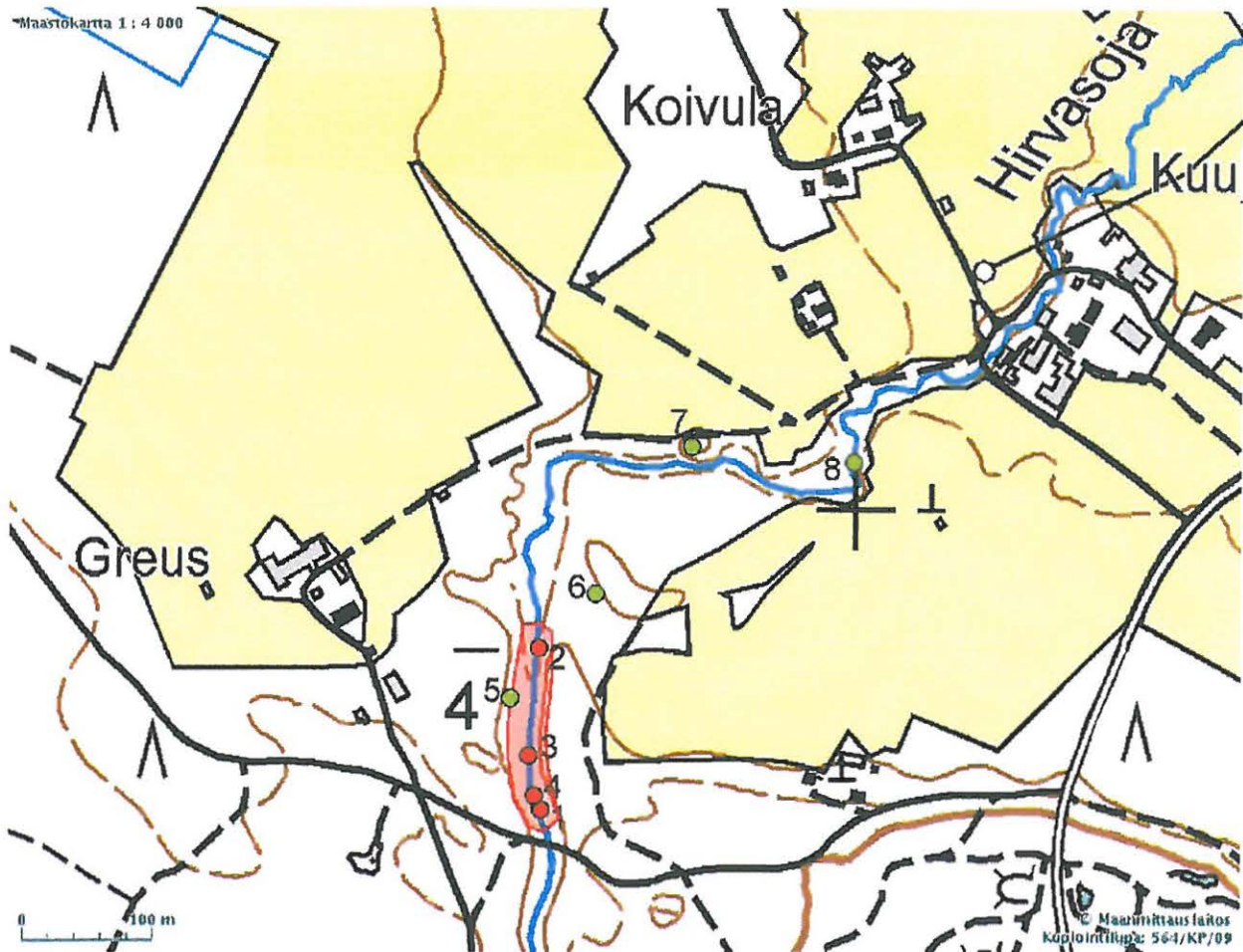
Keskipiste
1 Ratasmyllyn perustus: p 7191766 i 2557759 ; x 7192405 y 3415274

2 Pato 1 p 7192527 i 3415276 ; x 7191888 y 2557755
3 Pato 2 p 7192447 i 3415267 ; x 7191807 y 2557750
4 Pato 3 p 7191781 i 2557752 ; x 7192421 y 3415268
Korkeus: n. 15 m mpy

Tutkimustiedot

Aiemmat tutkimukset:	-
Aiemmat löydöt:	-
Inventointimenetelmät:	pintahavaintoja
Inventointilöydöt:	-

Kartta 6. Kartalle merkitty Greusin rakenteet 1-4. Kartalle merkitty myös kohteen muut maastointiventointihavainnot 5-7 (ks. Muut inventointihavainnot, s. 19). Kohde 8 on isojakokartan perusteella asemoitu myllynpaikka, josta ei ollut säilynyt rakenteita.

Maastotiedot: Lumijoen eteläpuolella Hirtasojassa ja Hirtasojan varrella, Viinavuorentien pohjoispuolella, Greusin ja Kuukalan tilojen välisellä alueella. Hirtasoja on kapea sekä mutkitteleva ja sen rannat ovat paikoin hyvin jyrkät. Alueen maasto on jonkin verran polveilevaa ja kasvaa vanhaa kuusikkoa.

Kuvaus: Kohteessa on ratasmyllyn perustus ja kolmen padon jäänteet. Myllyn perusta erottuu selvänä kiveyksenä molemmiin puolin virtaa. Kiveyksen perusteella pääosa rakenteesta on sijainnut puron itäpuolella. Rakenteen kivet ovat keskimäärin n. 50 cm halkaisijoiltaan ja ne sijaitsevat osin limittäin. Ratasmyllyn perustus sijaitsee ylempänä virran varrella kuin isojakokartalle merkitty Greusin mylly, jonka kohdalta ei löytynyt merkkejä myllynpaikasta. Myöskään toisesta isojakokartalle merkitystä myllystä ei löytynyt säilyneitä rakenteita. Patojen kohdilla on jäljellä vaihteleva määrä vaihtelevan kokoista kiveystä. Patojen 2-3 kiveystä erottuu usean metrin matkalla, padon 1 kohdalla kiveystä on vähemmän.

Kuva 11. Greus. Ratasmyllyn rakennetta ojan itälaidalla. Kuva kaakosta.

Kuva 12. Greus. Pato 1. Kuva lounaasta.

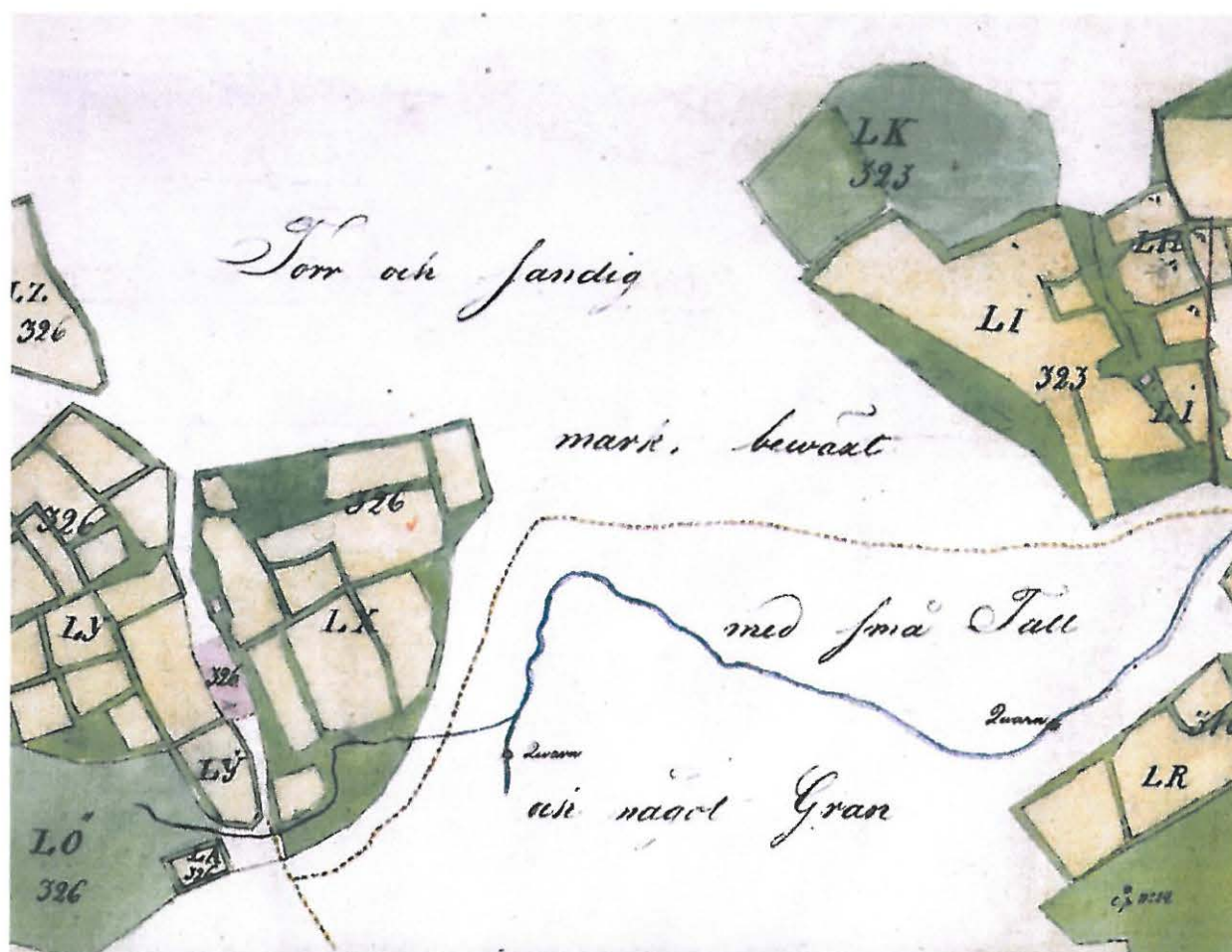

Kuva 13. Greus. Pato 2. Kuva lounaasta.

Kuva 14. Greus. Pato 3. Kuva lounaasta.

Historiallinen tausta: Kohteessa on ollut toiminnassa myllyjä 1700-1800-luvuilla. Lumijoella on ollut käytössä 1700-1800-luvuilla ainakin ainakin 20 tuulimyllyä sekä 12 vesimyllyä.¹¹

Karta 7. Greusin myllynpaikka on merkitty 1700-luvun isojakokartalle. Kartan mukaan lähistöllä oli toiminnassa myös toinen mylly.

¹¹ Lumijoki - Vuosisatojen saatossa. S. 220.

7. Muut inventointihavainnot

Muita kuin muinaisjäänöshavainnot olivat mahdollinen kellarin perustus, kuoppa kivikossa sekä kivi, johon on tehty hakkaamalla kirjaimia. Kaikki sijaitsevat Hirvasojan varrella lähellä Greusin myllynpaikkaa (kartta 6, s. 16).

Mahdollinen kellarin perustus sijaitsee Hirvasojan itäpuolella n. 100 m Greusin myllynpaikasta koilliseen. Rakenteen koko on n. 6 x 4 m, syvyys on yli metri. Reunoilla on valla. Toisella lyhyellä sivulla on ilmeisesti oven kohta. Karikekerros on pohjalla vain muutamia senttejä ja tämän perusteella muodostelma on alle sata vuotta vanha.

Toinen kuoppa sijaitsee Greusin myllynpaikalta hieman yli 200 m koilliseen Hirvasojan pohjoispuolella pellon reunassa pienessä kivikossa. Kuoppa on n. 4,5 x 2,5 m laaja ja n. 1,5 m syvä. Paikalta on voitu ottaa kiviä johonkin tarkoitukseen.

Edellisten lisäksi Greusin myllynpaikalla on kivi, jossa on hakkaamalla tehtyjä kirjaimia. Muodoltaan monikulmainen kivi on laakea ja n. 1,8 m halkaisijaltaan ja n. 35 cm paksu. Kyseessä ei ole maakivi, vaan se on paikoilleen siirretty tai ainakin kiveä on liikuteltu. Kiven keskiosassa kirjaimina erottuu H.R. ja lisäksi yhdellä reunalla muutamia kirjaimia epäselvästi. Kiven pinnalla ollut pintakasvillisuus oli poistettu. Hakkauksia ei ole tehty aivan lähihistoriassa.

Kuva 15. Greus. Mahdollinen kellarin pohja. Kuva lännestä.

Kuva 16. Greus. Kuoppa kivikossa. Kuva idästä.

7. Kirjallisuus- ja lähdeluettelo

Arkistokartat:

Isojakokartta Lumijoki: 1¹ - D; päälle piirretyt isojakokartat 5¹A - III, 5¹B - III ja 5¹E - III. Maanmittauslaitoksen arkisto.

Painamattomat lähteet:

Lumijoki. Kirkonkylän yleiskaava, lähtökohdat. Arkkitehtuuritoimisto Ylipahkala Oy. Lumijoenkunta 2003.

Kirjallisuus:

Kehusmaa Aimo, Pohjanmaan rantatie Pohjois-Pohjanmaalla. Inventointi. Pohjois-Pohjanmaan liitto. Julkaisusarja B:22. Oulun tiepiiri. Oulu 2000.

Käden jälki. Lakeuden kulttuuriympäristö ja sen hoito. Toim. Anneli Salmela. Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus. Oulu 2001.

Lumijoki - Vuosisatojen saatossa. Lumijoki seura. Oulu 1994.

Okkonen Jari, Jättiläisen hautoja ja hirveitä kiviröykkiöitä - Pohjanmaan muinaisten kivirakennelmien arkeologiaa. Taideaineiden ja antropologian laitos. Oulun yliopisto. Acta Universitatis Ouluensis B Humaniora 52. Oulu 2003.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 2. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto. Oulu 1993.

Sarkkinen Mika ja Torvinen Markku, Pohjois-Pohjanmaan kiinteät muinaisjäännökset, osa 3. Oulu 2000.

Internet-dokumentit:

Museoviraston kulttuuriympäristön tietojärjestelmä. Rekisteriportaali.
[Http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/portti/default.aspx](http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/portti/default.aspx). Luettu 16.11.2009.

CD-rom:

Schulz Hans-Peter ja Itäpalo Jaana, Perhonjoki- eli Vetelinjoki- ja Kälviänjokilaaksojen historia. Halsuan kunta 2005. Julkaisematon.